

EXPOZIȚIE JUBILIARĂ LA NÜRNBERG

EUGEN GLÜCK

Jubileul a 800 de ani de existență a ordinului cavalerilor teutoni a prilejuit organizarea în mai multe țări ale Europei a numeroase manifestări științifice și muzeistice. La Nürnberg, cea mai importantă manifestare a fost organizarea unei expoziții retrospective (30 iunie – 30 septembrie 1990) legată de o amplă sesiune științifică comemorativă dedicată activității ordinului (1190–1990). Desigur, muzeograful român este interesat să cunoască piesele care au avut contact direct sau indirect cu istoria României. Este cunoscut faptul că teutonii au sălășluit în Țara Bîrsei (1211–1225), dar mai ales au întreținut relații importante cu Țara Românească și Moldova în secolele XIV–XVI. Confruntarea moldovenilor cu acești cavaleri (în alianță cu Polonia – Grünwald 1410, Malbork 1422) s-a transformat într-o alianță cu statul cavaleresc de pe Baltica, care a continuat și sub urmașii lui Alexandru cel Bun. Gama relațiilor economice, financiare și culturale a fost completată în secolele XVI–XVIII cu noi inițiative care au atras cavaleriei teutoni în lupta antotomană din Transilvania.

Expoziția amintită cuprinde peste o mie de exponate care au fost adunate din 203 surse, răspândite în 20 de țări din Europa și America.

Una din cele mai importante piese expuse a fost statutul cavaleresc, un codice din 1440, originalul fiind păstrat de arhiva ordinului de la Viena, unde se găsește centrul lor european din 1809. Acest document clarifică, de fapt, caracterul ordinului, atât de puțin cunoscut în

țara noastră. Din statut aflăm, printre altele, mecanismul de funcționare a spitalelor lor, create pretutindeni unde s-au așezat cavalerii teutoni. Astfel, la începutul secolului al XIII-lea ei au creat unul din primele spitale de pe teritoriul patriei noastre, în Țara Bîrsei.

Cunoașterea activității cavaleresci este facilitată prin expunerea unei importante colecții de arme și obiecte de echipament militar din toate epociile. Desigur, pentru noi sunt interesante în special cele provenite din secolele XIII–XVI. Cavalerii teutoni foloseau săbii lungi, care reclamau și o putere fizică apreciabilă. O piesă reprezentativă este cea care a aparținut lui Conrad de Thüringia. Ei dispuneau de cămăși de zale rezistente, decorate cu crucea specifică a ordinului și cu semnul cavalerului respectiv. În expoziție se găsesc lânci, securi de luptă și alte arme de atac. Se pare că în luptele din secolele XIII–XIV a prevalat cavaleria lor ușoară, fapt explicabil prin aceea că ei se luptau cu cumanii și cu popoare baltice aflate în stadiul democrației militare. Din secolul al XIV-lea vedem un coif (Muzeul Grudziadz-Polonia) și o cămașă de zale (originalul în muzeul din Stebark-Polonia). Armura se generalizează mai tîrziu. Cine vrea să știe cum arăta un cavaler complet echipat poate vedea mai multe exponate, împrumutate de la Riga (Academia letonă) și din alte colecții. O pictură a bisericii Leech din Graz oferă o imagine la fel de completă. În secolul al XV-lea, cavalerii teutoni au folosit praful de pușcă. Astfel, în expoziție se poate vedea o „bombardă” care a existat, probabil,

Clădirea Muzeului din
Nürnberg

deja în 1410 (Muzeul din Malbork). Remarcăm și multe obiecte de echipament militar, culese arheologic de pe cimpul de luptă de la Grünwald, unde au fost prezenți și moldovenii (Muzeul din Olsztyn).

Organizatorii expoziției au subliniat faptul că stăpinirea cavalerilor teutoni a atras după sine și un sistem de organizare economică și socială. Vizitorul privește cu mult interes marile construcții militare și civile ridicate în diverse locuri. Nu trebuie să uităm că știința românească privind cetățile cavaleresci de piatră ridicate de cavaleri în Tara Birsei se găsește încă în fază de documentare. În tot cazul, pe măsura perfeccionării armelor de atac, zidurile ridicate au devenit tot mai puternice, ca de exemplu la Malbork, reședința marelui magistru (1309–1457). Rețin atenția și ustensilele (compase, lineare etc.) utilizate la proiectarea clădirilor.

În ceea ce privește viața agricolă și meșteșugărească, evidențiem mai ales produsele meșterilor de la Gdańsk.

În domeniul cultului, reținem carteau lui Johannes Böhm, *Repertorium librorum trium... de omnibus gentibus ritibus*, Augsburg, 1520, ce reprezintă începutul etnografiei, ca știință, făcind mențiuni și despre români. Dintre manuscrise amintim *Cronica marelui magistru*, întocmită în 1452, cuprinzind istoria ordinului, și care acum este în posesia aripii calvine a cavalerilor, cu centrul la Utrecht (Olanda), la fel participanți la manifestări.

La încheierea sesiunii, au fost vizitate o serie de monumente de arhitectură care au aparținut ordinului cavalerilor teutoni.

Expoziția temporară amintită oferă o vastă informație științifică. Pentru cunoașterea mai amplă a materialului, s-a editat un catalog de 592 pagini quart, care cuprinde toate exponatele, cu explicație, adăugindu-se 850 ilustrații alb-negru și 48 color.